

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: Děti zaškolené v pěti letech a jejich vývoj

Studentka: Simona Kozlová

Studentka se v bakalářské práci zabývá vývojem nadaných dětí a adolescentů, konkrétně se zaměřuje na studující, kteří nastoupili školní docházku dříve, než je běžné, tj. v pěti letech. V teoretické části autorka na dvaceti stranách představuje některé výzkumy týkající se nadaných dětí a nadaných adolescentů. Převážná část teoretické práce je věnována popisu charakteristik nadaných a autorka zde diskutuje některé problémy, se kterými se mohou setkávat v průběhu svého vzdělávání. V této části autorka vychází převážně z publikací, které vyšly v českém jazyce (Hříbková, Laznibatová, Landau), a doplňuje je několika zahraničními studiemi.

Výzkumná část představuje kvalitativní studii dvou studentek a jednoho studenta, kteří nastoupili školní docházku v pěti letech. Autorka zde poměrně stručně představuje metodologii studie (používá polo-strukturované interview a inspiruje se zakotvenou teorií). Následně popisuje některá hlavní témata, která se získala analýzou rozhovorů. Ty strukturuje biograficky jako minulost, současnost a budoucnost respondentů. Následuje poměrně krátká diskuse, ve které se autorka vrací k teoretické části práce a obecně diskutuje problémy předčasného zaškolení, bohužel zde však již nezmiňuje svůj vlastní výzkum.

Celkově se jedná o poměrně kvalitní dílo, které splňuje požadavky standardně kladené na bakalářskou práci. Přesto se autorka neubrání některým dílčím nedostatkům. V úvodu by bylo vhodné jasnější představení tématu i vlastního výzkumu, případně mohla více zdůraznit potenciální přínos výzkumu. V teoretické části by bylo vhodné více využívat primární zdroje, většina teoretické části je založena na několika knihách, což pak vede ke zjednodušení a některé informace jsou tak „ztraceny v překladu.“ Zvláště často citovaná Laznibatová (2001) prezentuje relativně jednostranný pohled a bylo by vhodné její závěry více kontrastovat s dalšími přístupy, to platí zvláště v (jinak pěkně napsaných) částech „kognitivní projevy“ a „emocionální a sociální specifika“. V části „Historie“ jsou dobře popsány některé klíčové přístupy k problematice nadání, následující vymezení nadání je však málo reflektuje.

Rozdělení teoretické části na tematiku nadaných dětí a nadaných adolescentů je odpovídající zaměření studie na dlouhodobý vývoj, avšak v některých částech (např. kognitivní projevy) tyto dvě části splývají a není jasné, čím se nadané děti liší od nadaných adolescentů. Otázky v úvodu kapitoly „Nadané děti na základní škole“ by se hodily spíše do úvodu celé práce. Vzhledem k tématu práce v teoretické části také chybí studie zabývající se dopadem časného vstupu do školy či zrychleným vzděláváním nadaných.

Část věnující se metodologii je hodně obecná, zasloužila by si detailnější popis výzkumného postupu (jak konkrétně byly strukturovány rozhovory, jak byla zpracována jejich analýza, trochu více se

rozepsat i o kvalitativním výzkumu a zakotvené teorii). Takto je výzkum představen velmi stručně a neumožňuje vytvořit si odpovídající představu o konkrétních výzkumných krocích.

V části prezentace a interpretace dat by bylo vhodné více ilustrovat interpretace přímo úryvky z rozhovoru nebo odkazy na místa v zápisech (u přímých citací jsou odkazy uvedeny, ale jinak chybí), takto není vždy možno ověřit, na čem jsou interpretace založeny. Také by bylo vhodné dát více prostoru hlasu samotných respondentů. Jednou ze silných stránek kvalitativního výzkumu je možnost zachytit konkrétní zkušenost zkoumaných osob. Tady je to často spíše popis dojmu autorky, který podle mého názoru ne vždy odpovídá tomu, co účastníci studie říkali. Bylo by dobré se zamyslet nad tím, zda účastníci studie vykazovali nadání také jinak, než pouze předčasným vstupem do školy. Bez tohoto kontextu zní na některých místech vysvětlování výpovědí respondentů odkazy na jejich nadání poměrně násilně. Celkově by bylo dobré se v analýze pokusit více se zaměřit na několik nejzásadnějších témat a více je přímo vztahovat k výzkumné otázce. Takto působí prezentace dat poněkud roztříštěně.

Samotné neanalyzované rozhovory mi přijdou velice zajímavé, i když tématu předčasného zaškolení se věnují spíše okrajově (což je ale pochopitelné, protože pro účastníky studie se jedná o dávnou a relativně málo významnou událost). Velmi zajímavě je zde však zachycena zkušenost respondentů se školou a vzděláváním. Domnívám v tomto ohledu bylo možno z rozhovorů vytáhnout více, jít víc do hloubky, pokusit se nejen o popis, ale i hlubší analýzu toho, co ovlivňovalo vývoj respondentů, zvláště vzhledem k tomu, že jejich zkušenost se školou byla dosti kontrastní.

Literatura je poměrně bohatá, obsahuje české i zahraniční zdroje. Také stylisticky je práce na dobré úrovni, drobné chyby či stylistické neobratnosti se sice objevují, ale to je pochopitelné a nesnižuje to kvalitu práce.

Výše uvedená kritika má sloužit především jako zpětná vazba pro případnou další práci. Celkově však, jak jsem již uvedl výše, považuji práci za poměrně zdařilou a odpovídající úrovni bakalářské práce, proto doporučuji práci k obhajobě a (s případným přihlédnutím k průběhu obhajoby) navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

Při obhajobě by se autorka mohla zamyslet nad následujícími otázkami:

V čem se autorka ve svém výzkumu inspirovala metodou zakotvené teorie a v čem se naopak od této metody odchýlila?

Čím výzkum rozšiřuje poznatky uvedené v teoretické části práce?

V čem ovlivnil časný vstup do školy dlouhodobý vývoj jednotlivých účastníků studie?

V Praze, 10. 6. 2013

Mgr. Jiří Mudrák, PhD.